

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

přednáškový cyklus

Z klemen- tinských pokladů

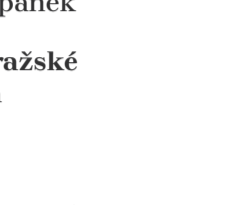
vždy 2. úterý v měsíci
zasedací sál, 1. patro
17 hodin

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
Praha 110 00

podzim

2022

- 11. 10. 2022** Jezuita Ignaz Tirsch, misionář, architekt a umělec v mexické Dolní Kalifornii
přednáší: Pavel Štěpánek
- 8. 11. 2022** Květena česká v pražské Kanálce malovaná
přednáší: Alena Císařová-Smítková
- 13. 12. 2022** Klementinská Matematická knihovna jako součást Matematického muzea
přednáší: Jana Vackářová
- 10. 1. 2023** Obecní knihovna Starého Města pražského v 15. století
přednáší: Michal Dragoun

1. 2. 2022

Pruské intermezzo v kartografii Čech

přednáší: Pavel Štěpánek

V souvislosti s válkou o dědictví bavorské 1778–1779 bylo vydáno několik map, na nichž kartografové pruské a saské armády zpracovali dílčí oblasti středních, severních a východních Čech. Šlo nejen o práce vojensko-historického charakteru, ale také o mapy oblastí možných operací budoucího konfliktu. Mapy vznikaly v období rakouského I. vojenského mapování, a zobrazují tedy krajinu v podstatě z pohledu nepřítele, omezeného situací na bojišti; to se projevuje různými úrovněmi zpracování, případně i orientací mapy. Vzhledem k podrobnému zobrazení konkrétních válečných operací tyto mapy dílem potvrzují, dílem doplňují nejen pruské popisy událostí, ale i rukopisné prameny či regionální pověsti. Problematika pruských map Čech zahrnuje jak otázky užití pramenů rakouského původu, tak i přítomnost převzatých prvků v dílech české kartografie následujícího období.

11. 10. 2022

Jezuita Ignaz Tirsch, misionář, architekt a umělec v mexické Dolní Kalifornii

přednáší: Alena Císařová-Smítková

V Klementinu se dochovalo vzácné album kreseb, zachycujících výsledky práce misionáře české provincie jezuity Ignáce Tirsche v odlehle oblasti Mexika. Jeho Codex Pictoricus Mexicanus (NK Praha XVI B 18) nabízí pohledy na místa působnosti misionářů plnících své poslání, i na nově vybudovaná indiánská městečka a kostely. Tirsch zaznamenával vzhled krajiny, flory a fauny i obyvatel mexické Dolní Kalifornie asi v 60. letech 18. století, kdy mu byla tato oblast svěřena jako misijní. Předtím byla málo prozkoumaná a považovala se za ostrov. Codex vešel do povědomí díky pozornosti historika Zdeňka Kalisty, jenž využil uvolnění Pražského jara 1968. Do kalendáře na rok 1970 vybral a komentoval reprodukce. V celku má Tirschův soubor velkou historickou a přírodovědeckou hodnotu; svědčí také o středoevropském pohledu na barokní Mexiko. Jak si této památky váží Mexičané, ukazuje faksimile vydané v r. 2015.

8. 11. 2022

Květena česká v pražské Kanálce malovaná

přednáší: Jana Vackářová

Pojďme se na chvíli přenést do konce 18. století a navštívit tehdy v celých Čechách vyhlášenou čarokrásnou zahradu za Koňskou branou. Španělský hrabě Josef Emanuel Canal de Malabaila (1745–1826) vybudoval v Praze rozlehlou zahradu, která se rozkládala od dnešního Národního muzea k části Riegrových sadů až po Vinohradskou ulici. Ve své době byla pokládána za jednu z nejvýznamnějších českých zahrad a zároveň intelektuální centrum Prahy. Navštívil ji dokonce i císař František I. Správcem Kanálky byl po několik let český botanik a mimořádný profesor botaniky na pražské univerzitě Franz Willibald Schmidt (1764–1796). Autor atlasu našich rostlin Flora Boëmica inchoata, a blízký přítel významného klementinského bibliotekáře Karla Rafaela Ungara (1744–1807), zde vytvořil unikátní dílo, jednu „z nejkrásnějších přírodopisných knih v naší knihovně“, jak o něm napsala roku 1957 dlouholetá pracovnice Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny doktorka Emma Urbánková.

13. 12. 2022

Klementinská Matematická knihovna jako součást Matematického muzea

přednáší: Michal Dragoun

V jezuitském Klementinu se od druhé poloviny 17. století postupně a spontánně rozšiřovala sbírka přístrojů, literatury a kuriozit, nazývaná Matematické muzeum. Význam slova matematika byl tehdy širší než dnes, zahrnoval totiž značnou část přírodních věd: matematiku, astronomii, fyziku, geodézii, kartografii, mineralogii či vojenské opevnovací stavby a hudební teorii. Součástí muzea byla knihovna, nazvaná matematická. Její počátky, soubor a označení jejích knih a osud knihovny po zrušení jezuitského řádu je předmětem dřívějšího i současného bádání. O jeho výsledcích a o osobách, jejichž život byl s matematickou knihovnou spojen, bude pojednávat další z přednášek cyklu. Ke shlédnutí budou vzácné knihy, které z Matematické knihovny ve fondu Oddělení rukopisů a starých tisků máme.

10. 1. 2022

Obecní knihovna Starého Města pražského v 15. století

Pokud jde o rozsah a počet knihoven, nemělo pražské souměstí během středověku v Českém království konkurenci. Kromě knihoven církevních institucí a univerzitních kolejí je známo, že na Starém Městě ve 30. letech 15. století existovala obecní knihovna, které část svých rukopisů v roce 1433 odkázal významný měšťan Šimon od Bílého lva. Analýzou provenienčních znaků dochovaných rukopisů Národní knihovny se podařilo jednak rozšířit seznam rukopisů, které v 15. století do staroměstské obecní knihovny patřily, jednak byli v některých případech identifikováni i jejich dřívější vlastníci. Šlo o knihovny klášterů v Praze nebo blízkém okolí (benediktinů v Břevnově a dominikánů na Starém Městě) a také o knihovny univerzitních kolejí, vyplněné v roce 1422. Osudy některých kodexů tak dokládají, že se staroměstští měšťané v rámci možností snažili uchovat dostupné části knižních celků, rozchvácených v počáteční fázi husitských válek.